

Slachtoffer containergassen legt het vaak af tegen verzekeraars

Werknemers die zijn blootgesteld aan giftige gassen, hebben vaak een lange juridische weg te gaan.

Schrijnend vindt ze het. Atie Verschoor heeft bijna dagelijks te maken met slachtoffers van toxische stoffen. Het laatste jaar zijn dat opvallend veel werknemers die in aanraking zijn geweest met gassen in zeecontainers. Chauffeurs, warehousemedewerkers en beveiligingspersoneel bijvoorbeeld. Tussen oktober 2008 en oktober 2009 klopten er 33 patiënten bij het expertisecentrum voor gevaarlijke stoffen ECEM aan. ‘Het topje van de ijsberg’, zegt chemicus en directeur Verschoor. ‘Gezien het op grote schaal begassen van containers en het niet laten uitdampen van goederen, verwacht ik de komende jaren een grote toename van het aantal slachtoffers. Omdat het om een relatief nieuwe beroepsziekte gaat, is het een lijdensweg voor mensen om aan te tonen dat ze ziek zijn geworden van hun werk.’

Neem Melvin Barron. Eind 2007 opende hij een container vlakglas afkomstig uit China. Hij verloor acuut het bewustzijn en lag vijf dagen in coma. Sindsdien heeft hij regelmatig epileptische aanvallen, hartstilstanden, kan hij niet meer ruiken en proeven en is zijn geheugen aangetast. Door de blootstelling aan methylbromide is hij zwaar gehandicapt geraakt. En arbeidsongeschikt. Advocaat Wout van Veen, beroepsziektedeskundige, schampert dat zijn cliënt Melvin Barron nog het geluk had dat zijn gezondheidsklachten direct tot zijn werkzaamheden waren te herleiden. Daardoor heeft de verzekeraar van de werkgever direct de aansprakelijkheid erkend. Barron krijgt nu al drie jaar voorschotten op de letselschade-uitkering. ‘Niet alle cliënten die ik bijsta zijn ziek geworden na een incident’, zegt Van Veen. ‘Veel werknemers krijgen pas na jarenlange, chronische blootstelling klachten. En dan vergt het aantonen van het verband, de causaliteit, vaak jarenlang juridisch getouwtrek.’

Depressieve klachten

Op de locatie Velp van het Rijnstate ziekenhuis vertelt Atie Verschoor dat slachtoffers van gegaste containers vaak al een heel traject achter de rug hebben, als ze zich bij het Expertise Center Environmental Medicine (ECEM) melden. ‘Weinig specialisten leggen de relatie met werk. Patiënten die vertellen over concentratieproblemen, geheugenverlies, overprikkeling, stemmingswisselingen en hoofdpijn krijgen bij een neuroloog of internist niet zelden te horen dat het om depressieve klachten gaat of de klachten met gebeurtenissen in de privésituatie te maken kunnen hebben. Je moet de mensen de kost geven die onnodig antidepressiva slikken. Ook arboartsen ontbreekt het vaak aan kennis om werknemers naar ons door te sturen.’ Nadat patiënten zich hebben gemeld start het ECEM (2 internisten en een chemicus) een uitvoerig onderzoek. Via een bedrijfsonderzoek, een analyse van de blootstelling aan toxische stoffen en tal van lichamelijke onderzoeken, komt een rapport met een diagnose tot stand. Op basis daarvan kunnen patiënten gericht worden behandeld. Verschoor: ‘Bij velen is, net als bij slachtoffers van de schildersziekte OPS, het centraal zenuwstelsel dermate aangetast dat de gevolgen onomkeerbaar zijn. Schade aan nieren en lever is vaak nog wel te behandelen.’

Giftige gassen zijn sluipmoordenaars. Je ziet ze niet en ruikt ze niet. Er moeten duizenden mensen rondlopen die slachtoffer zijn, nog enigszins kunnen functioneren, maar niet aan de bel trekken. Of die de link met het werk niet leggen.'

Het expertiserapport dat ECEM opstelt is niet alleen een belangrijk instrument voor de verdere behandeling. Verschoor raadt haar patiënten overigens aan altijd een kopie bij zich te dragen. 'Het kan patiënten die plotseling agressief worden voor de cel behoeden.' Het rapport speelt een cruciale rol bij een aansprakelijkheidsstelling, een eventuele rechtsgang en de arbeidsongeschiktheidsuitkering. Omdat het onderzoek niet door ziektekostenverzekeraars wordt vergoed, moeten patiënten zelf diep in de buidel tasten om de 2500 euro te betalen. 'Als je van een arbeidsongeschiktheidsuitkering moet leven, is dat vaak onmogelijk', weet chemicus Verschoor inmiddels. Tenzij je een extra lening afsluit of een tweede hypotheek neemt. Want zonder rapport kun je ook geen schade claimen. 'Bij een goed bedrijf verwijst de bedrijfsarts naar ECEM en betaalt de werkgever het expertiserapport. Gelukkig zijn er ook goede werkgevers die bereid zijn mee te werken.' (zie kader)

In de kou

Op dit moment lopen er bij het Utrechtse advocatenkantoor van Wout van Veen vijftien zaken van werknemers die ziek zijn geworden van gegaste containers. Een aantal van hen heeft al een lang traject bij Bureau Beroepsziekten FNV achter de rug. Als het BBZ niet lukt de schade met de verzekeraar te schikken, rest er niets anders dan de juridische weg. De eerste gerechtelijke uitspraak in de relatief nieuwe beroepsziekte laat nog op zich wachten. 'We leggen er op toe', laat Van Veen weten, 'maar ik vind het onze maatschappelijke verantwoordelijkheid te zorgen dat er voor deze mensen jurisprudentie komt. Het zou onmenselijk zijn om ze in de kou te laten staan.'

De weg die zieke werknemers moeten gaan om hun recht te halen, is een lijdensweg, zeggen belangenbehartigers. Zaken slepen zich jaren voort - vaak reden voor slachtoffers af te zien van een aansprakelijkheidsstelling. Ze zijn te ziek of niet kapitaalkrchtig genoeg. De lange duur van de procedures heeft vooral te maken met de zogeheten causaliteit, het aantonen van het verband tussen de blootstelling en de gezondheidsklachten. Melvin Barron ging *knock out* na het openen van een container. Met hulp van getuigen was het verband zo klaar als een klontje. 'Hij en zijn collega zijn compleet vergiftigd', zegt Van Veen. 'En daardoor levenslang gehandicapt. En dan duurt het nóg jaren voordat de definitieve schadevergoeding is geregeld. Al die tijd heeft hij het grotendeels met een armzalige WIA-uitkering moeten uitzingen.'

De advocaat behartigt echter ook de belangen van chauffeurs en loodspersoneel dat langdurig aan lagere concentraties gassen is blootgesteld. En waar de gezondheidseffecten sluipend optraden. Van Veen: 'Juridisch ligt er een forse bewijslast. Hoewel iedereen weet dat veel containers uit het Verre Oosten en Zuid-Amerika giftige gassen bevatten en bepaalde werknemers dus risico's lopen, moet elk slachtoffer individueel de blootstelling en de gevolgen bewijzen. De causaliteit, de hoge kosten en de trage rechtsgang maken de aansprakelijkheidsstelling voor slachtoffers tot een ramp. Daarom is het aantal mensen dat procedeert een fractie van het totale aantal besmette slachtoffers.'

Zwarte piet

Dat zieke werknemers vermalen kunnen worden in het juridisch getouwtrek met de verzekeraar van de werkgever en de eventueel daaruit voortvloeiende rechtsgang moge duidelijk zijn. Toch zou het volgens Arno Akkermans, hoogleraar privaatrecht aan de VU, te makkelijk zijn om de zwarte piet eenzijdig bij de verzekeraar en zijn onwelwillendheid te leggen. ‘We hebben zelf voor dat ingewikkelde aansprakelijkheidsrecht gekozen. In de jaren zeventig heeft de overheid de beroepsverzekering ingewisseld voor een brede arbeidsongeschiktheidsverzekering, met uitkeringen die vele malen hoger waren dan nu. Als je op het werk of op het sportveld arbeidsongeschikt raakte, was er een levenslang vangnet. Daarnaast is destijds de werkgeversaansprakelijkheid (her)ingevoerd. Een ingewikkeld systeem waarbij het individu het verband tussen ziekte en werk moet aantonen om voor een schadevergoeding in aanmerking te komen. Dertig jaar geleden viel voor die idealistische brede verzekering best iets te zeggen. Tot dat-ie onbetaalbaar bleek. Nu het vangnet van de sociale zekerheid fors aan kwaliteit heeft ingeboet en mensen zich dus meer dan ooit gedwongen voelen een beroep te doen op een letselschade-uitkering, wordt het misschien tijd de bakens te verzetten.’ Akkermans doelt op herinvoering van een beroepverzekering. Volgens hem zijn werknemers in Nederland nu onvoldoende verzekerd tegen beroepsrisico’s.

Tot die tijd moeten zieke werknemers het doen met het aansprakelijkheidsrecht. Zeker als het om een nieuw soort beroepsrisico gaat, waar zowel medische kennis als jurisprudentie nog in ontwikkeling zijn, kan het gevecht om een schadevergoeding volgens Akkermans ‘een drama’ zijn. Een drama dat inherent is aan het gekozen systeem. ‘De bewijslast ligt bij de werknemer. Die moet individueel aantonen dat de werkgever verwijtbaar fout is geweest. Daarnaast moet de causaliteit vaststaan. En je moet een goede prognose van de schadeomvang kunnen overleggen. Dit kunnen koeien van problemen worden in een juridisch proces. Tegen de werknemer zeggen we: ‘dat is jouw probleem.’

Advocaat Van Veen vindt de verklaring voor lange juridische procedures onjuist en veel te kort door de bocht. ‘De uitkering die werknemers vroeger via de Ongevallenwet kregen, hield niet over. Bovendien waren ze van het claimen van verdere civiele schade uitgesloten. De meerwaarde van de WAO is onder meer geweest dat die uitsluiting werd opgeheven. Vanzelfsprekend heeft de beperking van de toegankelijkheid en de verlaging van de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen geleid tot een groter beroep op schadevergoedingen. Dit staat echter geheel los van de onaanvaardbare wijze waarop een aantal verzekeringsmaatschappijen en expertisebureaus van het systeem gebruikmaken door allerlei vertragingstactieken te hanteren. Slachtoffers zijn daar de dupe van en leggen door de oplopende juridische kosten het bijltje erbij neer. Of leggen voortijdig het loodje.’

Container ventileren door medewerkers met geschikte persoonlijke beveiliging.

www.environmentalmedicine.nl

